

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS IR LYTIES PAGRINDAIS ĮSIGYJANT PREKES VŠĮ „ANTROS RANKOS“ PARDUOTUVĖJE TYRIMO

2020-10-30 Nr. (20)SN-150)SP-85

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2020 m. spalio 1 d. gavo pareiškėjo (asmens duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėjas) skundą, kuriame teigiama, kad „2hand“ parduotuvėje, esančioje Geležinkelio gatvėje 1, Vilniuje, nuolat skelbiama 70 procentų nuolaida, kurią paskelbus uždaromi vaikams ir vyrams skirtų prekių skyriai. Pareiškėjo teigimu, tokiomis priemonėmis yra ribojamos pirkėjų vyrų bei vaikų galimybės įsigyti norimas prekes su nuolaida.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 d., 2020 m. spalio 6 d. raštu Nr. (20-SN-150)S-539 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į viešosios įstaigos „Antros rankos“ vadovą ir paprašė per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus:

„1. Prašyčiau motyvuotai paaiškinti, ar Jūsų vadovaujamoje parduotuvėje taikomos 70 procentų ar kitokio dydžio nuolaidos prekėms įsigyti?

2. Ar nuolaidų taikymo metu uždaromi vaikams ir vyrams skirtų prekių skyriai, jeigu taip, prašyčiau paaiškinti, dėl kokių priežasčių bei motyvų tai yra daroma.

3. Kokio asortimento prekės yra parduodamos Jūsų vadovaujamoje parduotuvėje ir ar sudaromos vienodos sąlygos įsigyti parduodamas prekes visiems asmenims nepaisant amžiaus bei lyties?“

Taip pat prašyta pateikti kitus svarbius paaiškinimus, informaciją, susijusius su skundo dalyku.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

VšĮ „Antros rankos“ parduotuvių vadovas (pagal VšĮ „Antros rankos“ direktoriaus 2020 m. liepos 10 d. įgaliojimą) 2020 m. spalio 12 d. paaiškinimu informavo, kad parduotuvėje Geležinkelio g. 1, Vilniuje, sudaromos vienodos sąlygos įsigyti prekes vyrams ir moterims, vaikams, senjorams, užsieniečiams; visos klientų grupės yra laukiamos ir gerbiamos. VšĮ „Antros rankos“ parduotuvių vadovas informavo, kad parduotuvėje klientų patogumui prekės yra išdėliotos skirtingose patalpose, tai yra, vienoje patalpoje yra parduodami vyrams ir vaikams skirti drabužiai, kitoje, didesnėje, patalpoje – moterims skirti drabužiai, o, paskelbus 70 proc. nuolaidą, vyrams bei vaikams skirtos prekės esą yra išnešamos į vieną didesnę patalpą, kurioje sudaromos vienodos sąlygos visiems klientams įsigyti norimas prekes. VšĮ „Antros rankos“ parduotuvių vadovas reiškia abejonę, ar Pareiškėjas atkreipė dėmesį į vyrams ir vaikams skirtų prekių išdėliojimą didesnėje patalpoje skelbiamos 70 proc. nuolaidos metu.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar VšĮ „Antros rankos“ sudarė vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties ir amžiaus „2hand“ parduotuvėje, esančioje Geležinkelio gatvėje 1, Vilniuje, įsigyti vyrams bei vaikams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida ir ar nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, kuriuo nustatyta prekių pardavėjų pareiga, nepaisant *inter alia* lyties ir amžiaus visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius ir prekes bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius bei prekes. Pažymėtina, kad Pareiškėjas savo prašyme nenurodė konkretaus galimai diskriminuojamų asmenų amžiaus, bet iš skundo aplinkybių galima spėti, kad galima diskriminacija yra siejama su vartotojais vaikais. Lietuvos Respublikos vaiko teisių pagrindų įstatymo 2 str. 11 dalyje nustatyta, kad vaikas yra žmogus iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyta kitaip. Todėl šiuo konkrečiu skundo tyrimo atveju galimai diskriminuojama vartotojų grupė laikytini asmenys iki 18 metų.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustatyta, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti

jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 str. nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų¹. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas), tačiau konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Konstitucijos 29 str. įtvirtintos nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kurio paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 str. nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (Lygių galimybių įstatymo 1 str. 1 d.).

2. Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte yra nustatyta, kad prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, įpareigojami visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas, o šios pareigos nevykdymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.).

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 dalyje diskriminacija įvardijama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios,

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas.

etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžtimi, šiuo skundo tyrimo atveju, siekiant nustatyti galimos diskriminacijos fakto buvimą arba nebuvimą, yra lyginami asmenys iki 18 metų su vyresniais nei 18 metų asmenimis, taip pat vyriškosios lyties asmenys su moteriškosios lyties atstovėmis, ir vertinama, ar jie dėl amžiaus bei lyties neatsidūrė mažiau palankioje padėtyje įsigyjant vaikams bei vyrams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida „2hand“ parduotuvėje.

Pastebėtina, kad Pareiškėjas skundu nenurodė, kada ir kokiomis aplinkybėmis konkrečiai buvo pažeistos jo teisės įsigyti vyrams ir vaikams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida, taip pat nenurodė, kada ir kokiomis aplinkybėmis vaikai negalėjo įsigyti minėtų prekių su nuolaida. Todėl skundo tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ar apskritai „2hand“ parduotuvėje buvo taikomos 70 proc. nuolaidos parduodamoms prekėms ir ar nebuvo ribojamos vyrų ir vaikų teisės įsigyti vyrams bei vaikams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida.

Pažymėtina, kad Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto nuostatomis prekių pardavėjas yra įpareigojamas esančias prekes ir gaminius parduoti vienodomis apmokėjimo sąlygomis ar garantijomis asmenims nepaisant jų lyties ir amžiaus, tai yra, visiems vartotojams nepaisant lyties, tiek moterims, tiek vyrams, visiems vartotojams, tiek vaikams, tiek vyresniems nei 18 metų potencialiems pirkėjams, turi būti sudarytos vienodos sąlygos įsigyti tas pačias prekes (skirtas vyrams bei vaikams) su 70 proc. nuolaida (kas ko pageidauja). VŠĮ „Antros rankos“ parduotuvių vadovo paaiškinimu, „2hand“ parduotuvėje taikomos 70 proc. nuolaidos metu vyrams ir vaikams skirtos prekės pirkėjų patogumui yra perkeliamos į didesnę patalpą, į kurią gali patekti visi asmenys nepaisant lyties ir amžiaus. Taigi, skundo tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, kad vyrams bei vaikams dėl jų lyties ir amžiaus buvo sudarytos nevienodos sąlygos (mažiau palankios sąlygos nei pirkėjoms moterims bei vyresniems nei 18 metų amžiaus asmenims) įsigyti vyrams bei vaikams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida „2hand“ parduotuvėje ir kad buvo pažeistas Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punktas.

Pagal Pareiškėjo skundžiamas aplinkybes sprendžiamas, kad apskritai skundo dalykas buvo susijęs ne su galimu vartotojų-pirkėjų teisių apribojimu dėl amžiaus bei lyties įsigyti prekes su 70 proc. nuolaida, bet su galimu prekių asortimentu susiaurinimu paskelbus 70 proc. nuolaidą (galimai eliminuojant vyrams ir vaikams skirtas prekes iš pardavimo salės), tačiau pagal Pareiškėjo nurodytas aplinkybes tokios prekių įsigijimo sąlygos buvo taikomos visiems asmenims nepaisant lyties ir amžiaus. Taigi skundžiamos aplinkybės yra siejamos ne su galima vartotojų diskriminacija dėl jų asmens tapatybės požymių, bet su galimai mažesnėmis visų vartotojų galimybėmis įsigyti vaikams ir vyrams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida. Tačiau, VŠĮ „Antros rankos“ vadovo paaiškinimu, prekių

asortimentas 70 proc. taikomos nuolaidos metu nebuvo susiaurintas, skundo tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, kad vyrams bei vaikams buvo sudarytos mažiau palankesnės sąlygos įsigyti vyrams bei vaikams skirtas prekes su 70 proc. nuolaida nei palyginamosioms asmenų grupėms (moterims bei vyresniems nei 18 metų asmenims).

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 29 str. 2 d. 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytam pažeidimui.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir VšĮ „Antros rankos“.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė